

BUDAPESTI SÉTÁK

A lebontott
Tabán
helyén

Irta: Herman Lipót

Hepe-hupás grund egy romantikus városrész helyén, — ez most a Tabán. Mielőtt tervezgetésekre fogunk, érzelegni kell néhány mondatnyit afölött, ami itt volt, amit még csak néhány jól-rosszul sikerült festmény s az Attila körüli kis trafik kirakatában lévő fényképmélekek hirdettek, a festői Tabán fölött, melyet a városfejlesztés szent buzgalmában innen elhordtak. Mi a régi ruhákat, cipőket sem szeretjük eladni, elpusztítani. Bennünk egy otthonos, megszokottsági érzés hamar kegyeletté válik minden olyan dolog iránt, mely testünk formáihoz hasonlított. Így vagyunk a régi épületekkel is, a toldozott, foldozott putrikkal, melyek emberi szükségletekhez hasonlítottak (persze legtöbbször szegény emberekéihez), azt lehet mondani azoknak negatívjaivá váltak. Mintha csak magukba szívták, felitták volna a mindennapi emberi élet sok-sok megnyilvánulását. Mintha szinte érző lényé változott volna a hepe-hupás pár négyszögletes udvar, a régi kút, lekopott küszöb, tapasztott vakolás, kátránypapírral foldozott ócska tető s az a sok kisebb nagyobb része egy ilyen ócska háznak, a szerzőszámok, melyek az embert benne körülvevették. De hát tudjuk, hogy ilyet szebb nézni, mint benne lakni (bár hiszen sokszázadéven keresztül ez mégis megtörtént) és a haladás megköveteli a magáét. A mai kor széles uccákat, felvonulásra alkalmas területeket kíván s ha ilyeneket törnek Rómában, melynek minden kövéhez történelem tapad, — ez a szegény proli Tabán sem állhatott ellent. Vissza kell szorítanunk a régiség s kopottság iránt feltámadó érzelemhangulatainkat s át kell adnunk magunkat egy fejlődési, haladási, újítási láznak. Ennek is van, ha nem is andalító, — de szívdobogató ritmusa. »Eviva!« »Heil!« Dir-dur bele! Az andalítás nagy művésze, szegény Krúdy Gyula bátyánk úgyis lehúnyta már fáradt, kedves, zseniális szeméit... Milyen szép temetési beszédet írt volna az elföldelt Tabánról...

*

Itt járkálunk tehát ezen az aránylag elég tágas hegyoldalon, melynek régi sebeit már benőtte a fű, az újakban régi pincék várják teljes betemetését. Néhány gyümölcsfa, magasba nyúló akác — mely valamelyik intím udvarocska díszítője — most a terület sivárságát próbálja megtörni, hogy aztán a rendezés, planirozás áldozatává váljék. A bontómunkás még nem nyúlt hozzá egyelőre, hiszen vita folyik a közmunkatanács s a város részéről (talán majd valamelyik miniszterium is beleszól), hogy itt tulajdonképpen hogy is csinálták meg a jövő tündérvárosát. Parkváros, vagy fürdőváros legyen-e, maradjon kert, vagy a jövő felé pillantva, egy Corbusier-szellemű modern felhőkarcolós város épüljön e helyen. Amnyi kétségtelen: gondolni kell a jövő Tabánra arra, hogy 100—150 év múlva más lesz az építkezési szükséglet, mint ma. (Lám, a Bethlen-udvar építésénél nem gondoltak rá, hogy pár esztendő múlva útjában fog állani e városrész fejlődésének. Ormótlan teste eltakarja a jövőbeli Tabán nagy részét. Előbb-utóbb le kell majd bontani!) Ha a jövőnek akarnak itt szolgálni, gondolni kell például egyrészt a repülőgépekre, másrészt a gázhaborúra is. Kikötésre alkalmas tetőzetre és gázpincékre. De gondolni kell olyan közművekre, melyek máról holnapra nem avulnak el. Uccákra, melyek a sűrűsödő autbuszforgalmat kibírják, házalapokra, melyekre tetszésszerű objektumokat lehet ráépíteni, de amelyekről el is lehessen szállítani az építkezéseket. (Ki tudja, mit hoz a holnap építésze!) De egységesen elképzelve e drága terület beépítését, a Dunapart felé való kibővítését is számításba kell venni. Az Apród uccától délre, a Döbrentei uccát s a dunaparti házakat az Erzsébet-hídig le kell majd bontani (vagy legalább is széles uccákat nyitni a Dunáig), hogy mint fürdővárosrész komolyan számításba jöhessen. Egységesen kell megtervezni az egész terület beépítését s ha a kivitel természetesen el is oszlik sok építőművész között, az alapelveket (magasság, szabadon hagyandó kertek stb.) mindegyiknek be kell tartania. Nem hiszszük, hogy a magánvillaépítkezés benépesíthetné az egész Tabán területét. Kúrszalón, fürdők és hotelek, kiállítási csarnok, színházak s egyéb szórakozóhelyek (esetleg játékkaszinó) számára ideális hely lenne, de hol az a nagyszabású vállalkozó, ki sok milliárdra menő tőkével ezt megcsinálhatná? Az állam vagy város kezén ez nem volna oly jövedelmező, hogy megérje a nagy beruházást.

Három évre tervezik az utak, csatornázás, világítás és többi közmunka elkészítési idejét. Ez alatt még sok szép és kevésbé szép terv kerülhet szőnyegre. Elsietéstől nem kell tartani, csak a tőkehiánytól s jól megalapozott magánérdekeltségek befolyásától.

Hósi gesztus volt ezt a régi városrészt lebontani, mint ahogy az volt annakidején a régi Nemzeti Színház és bérház eltakarítása. Csak ne ismétlődjen meg a dolog s ne tarkítsa pár esztendő múlva ezt a területet vándorcirkusz, hajóhinta, alkalmi vurstli, tenispálya s műjég-koresolya- vagy rödlipálya. Vagy ami még rosszabb, víkendtelep, szükségbarakkokkal. Ezeket aztán felcsérelnék lassanként a szegény emberek (városi telekbeérők) kis-öföldszintes házai. Kis vendéglők nyílnának itt-ott, kacsinkaringói kis lépcsős uccák s néhány 10 esztendő múlva itt volna újra a régi Tabán, amit nagy buzgalommal ismét lehetne bontani! A pénztelenség és idő a legszebb elképzeléseket is elporlasztja. Reméljük azt is, hogy a sikeres befolyás nem fog 10—12 Bethlen-udvar-szerű monstrumot építeni erre a drága és érdekes területre.

Inkább maradjon még néhány esztendőig egy közművekkel ellátott park a város szívében s ha egyszer adódik valami elképzelés, mely gazdaságilag és művészileg is megfelelő, épüljön fel a csodaváros, egy idegeneket s hazáikat elragadtató látványosság, mely sokat dícsért szép fővárosunknak komoly értéktöbbletet jelent.